

Monipuoliset

JIPES JA MILTON

Ankkoja, viikinkejä, dekkareita

ja Janten laki

Kuva: Timo Ronkainen

on tuotannossaan usein keskittynyt retroilevaan nostalgiaan mitä parhaimmalla maulla. Hänen kynästään ei ole tullut ankkaa pelkästään Barksin tyyliin.

Kuinka teidän yhteistyönne alkoi?

Timo Ronkainen

Hollantilainen Daan Jippes ja tanskalainen Freddy Milton vierailivat Suomessa Helsingin Kirjamessuilla. He kävivät julkistamassa kokoelmakirjaa, johon oli kasattu herrojen yhteistyönä valmistuneita Disney-sarjakuvia yli kolmen vuosikymmenen takaa. Miekkosten repertuaariin mahtuu paljon muitakin, niistä ja näistä ja monesta muusta kaksikko kertoi haastattelussaan.

Jippes ja Milton tekivät vuosina 1976-1982 parinkymmentä vahvasti Carl Bark-

sin henkisiä kymmensivuisia ankkatarinoita, joita pidetään jo pienimuotoisina klassikkoina. Ennen ja jälkeen yhteisen ankkauransa, ovat he tehneet hyvin monenlaisia sarjakuvia tai kuvitustöitä aina 1960-luvulta lähtien.

Miltonin useimmissa töissään on mukana annos yhteiskuntasatiiria, nuoremmille tarkoitetuista Puff-lohikäärme-sarjoista ja Nakke Nakuttajasta aina varttuneemmille lukijoille suunnattuihin Villiams werdeeniin ja Dekalog over Janteloveniin.

Suvereeni Jippes piirtää lähes mitä tahansa ja hänen sarjoilleen on ominaista henkilöahmojen toimiva elekieli. Jippes

Milton: Se oli minun aloitteestani. Olin saanut 1970-luvun alussa käsiini erään hänen albuminsa, Tee for two, ja minä ajattelin että, juku, tähän on jotain todella erikoista. Päätin ottaa sen tekijään yhteyttä ja jonkin ajan kuluttua sain huomata Daan oli tehnyt joitakin Disney-töitä, ja koska minäkin olin kokeillut hiukan Disney-hahmoilla, mieleemme tuli että voisimme tehdä jotain yhdessä. Ja koska me molemmat olimme Barksista innostuneita, se kävi aika luonnollisesti.

Jippes: Sinäkin varmaan huomasit, Freddy, että työn hieno puoli oli siinä,

Miltonin ja Jippesin ankkatarinat olivat tavallista kompleksisempia ja ehkä jopa rohkeampiakin. Ja erittäin Barksmaisia.

että samalla kun teimme näitä sarjoja ja vaihdoimme ideoita keskenämme, se oli samalla keino laittaa itsemme koetukselle. Se oli kuin eräänlainen koulu, jossa löysi uusia asioita ja jossa oli mahdollista testata ideoita, miten ne toimisivat.

Tavallaan toimin Freddyn pomona, sain ensin häneltä tarinaidean, joka minun oli vietävä Donald Duckin toimituksen hyväksyttäväksi. Sen jälkeen sain tehtäväkseni editoida tarinan valmiiksi. Vein sen kotiini ja kävin läpi. Tiivistin sitä ja muokkasin lopulliseen muotoon. Postin välityksellä vaihdoimme käsikirjoitusversioita ja luonnoksia edestakaisin, kunnes se oli valmis.

Milton: Väliaikoina tein muita töitä. Samoihin aikoihin piirsin Nakke-albumeita, jotka julkaistiin myös suomeksi [Möykky tulee ja Iloiset pisarat, toim. huom]. Heti kun sain kirjeen Daanilta, laitoin Naken syrjään ja vaihdoin Akuun. Ja kuten Daan sanoi, saimme kokeilla ja venyttää tarinoita tavallista turvallista keskitietä laivemmalle.

Jippes: Tavanomaisesti tarinat tuohon aikaan Hollannin Donald Duckissa, ja varmasti muuallakin, olivat sellaisia, joita voisi parhaiten kuvailla sarjaksi tapahtumia, jotka päättyivät sanaan loppu. Mitään motivointia ja syitä tapahtumille ei mietitty eikä esitetty. Siksi tarinamme erottuivat sillä tavalla muista lehden tarinoista.

Tuliko tarinoistanne lukijoilta koskaan mitään palautetta?

Milton: Ei suoraan, Myöhemmin sain kyllä kuulla, kuinka numerot joissa tarinoitamme oli, menivät muita paremmin kaupaksi. Monet myytiin kustantajalta loppuun, mikä ei ollut ollenkaan tuohon aikaan tavallista, joten kyllä kiinnostusta oli.

Mustahuiskut muuttavat maahan. Miltonin eläinfaabeli käsittelee siirtolaispolitiikkaa, rasismia, työttömyyttä ja kunnallispolitiikkaa mutkattomasti arkipäivän kautta.

Daan, nyt kun olet saanut valmiiksi kaikki Barksin käsikirjoituksiin tekemäsi sarjat valmiiksi, jatkatko omilla ankkatarinoillasi?

Jippes: Kyllä, tarvitsen rahaa, ja tämä on ainoa työ mitä osaan tehdä. Sain viimeisen Barks-käsikirjoitukseen perustuvan sarjani valmiiksi marraskuussa 2006. Teen kaikki sarjani nykyään Egmontille, vaikka en koskaan tiedä mitä he sarjoilleni tekevät. Joskus he panttaavat sarjaa hyllyssä pitkään ja sitten yhtäkkiä näenkin sen Anders Andissa. Mutta se puoli on heidän kontollaan, he maksavat ja minä olen tyytyväinen. Kulunut vuosi tosin on mennyt toisen Havank-albumini työstämiseen, halusin tehdä sen keskeytyksettä valmiiksi.

Puhutaan seuraavaksi teidän omista sarjakuvistanne. Freddy on tehnyt ainakin Villiams Verden sarjaa ja Dekalog over Jan-

teloven -albumeita ja mitä kaikkea?

Milton: Lohikäärmeperheestä kertova Gnuffs oli alkanut jo ankkasarjoja tehdessäni, vaikka se oli välillä hyllyllä, julkaisematta. Ruotsalainen kustantaja Semic pyysi minua tekemään Nakke-sarjoja heidän lehteensä [Hacke Hackspett] ja siihen onnistuin saamaan kakkosarjaksi Gnuffia. Se oli jatkosarja ja sain kehittää pidempiä juonia, näin siis sain rahaa sen tekemisestä. Myöhemmin se ilmestyi englanniksi Fantagraphicsin mustavalkoisessa funny animal -tyylilajin lehdessä nimeltään Critters.

Myöhemmin olen tehnyt kymmenosaisen, oikeastaan yksitoistaosaisen albumisarjan, Dekalog over Janteloven. Se pohjautuu norjalaisen kirjailija Sandemosen kehittämään moraalisaännöstöön, jonkinlaiseen käänteiseen, negatiiviseen kymmeneen käskyyn, joka tunnetaan Jantenten lakina. Se kuvaa pienyhteisön lannis-

©Freddy Milton & A/S Bokfabrikken

Lohikäärmeperhe Puffia aikuisemalle lukijakunnalle tähdätyssä Dekalogen om Janteloven -albumisarjassa käsitellään yhteiskunnallisia teemoja syvällisemmin.

tavia vaatimuksia, ”Älä luule, että sinä olet jotain” [Du skal ikke tro du er noget], ”Älä luule, että sinä kelpaat johonkin” ja niin edelleen. Tein yhden albumin jokaisesta kymmenestä käskystä, tai yhdestätoista, joka hänellä alkuaan oli ollut, kuten sain näitä tehdessäni huomata. Se kuului: Älä luule, ettemme tiedä sinusta mitään [Du tror måske ikke at jeg ved noget om dig], varsin uhkaavasti. Siitä tuli yhdenentoista albumin otsikko.

Lisäksi olen tehnyt albumisarjaa viikingeistä. Alkuaan se oli tarkoitus tehdä yhdessä tanskalaisen viihdyttäjän Jesper Kleinin kanssa, mutta hän ei ehtinyt osallistua sen tekemiseen tuolloin 1970-luvulla, joten se juttu sai jäädä sivuun, siihen saakka kunnes olin saanut edellä mainitun dekalogini valmiiksi. Aloitin sitten tämän viikinkisarjan itsekseni. Sitä on nyt tehty kuusi albumia. Yritän saada kutakin albumisarjaa yhden albumin verran vuodessa ulos, kustantajana toimii hollantilainen Arboris, jolla on toimintaa myös Tanskassa.

Entäpä Daanin uusi, jo kahteen albumiin ehtinyt sarja Havank? Onko sen nimi tietoinen viittaus hollantilaiseen, saman nimiseen dekkarikirjailijaan [Suomessa täysin tuntematon, kotimaassaan aikanaan huippusuositettu Hendrikus Frederikus van der Kallen, nimim. Havank]?

Jippes: Se on enemmän kuin pelkkä viittaus. Itse asiassa minun on maksettava julkaisu-oikeudet omistavalle kustantajalle, vaikka kirjasarjaa ei ole julkaistu uudelleen vuosikymmeniin. Tekemäni ensimmäinen albumi Hoofden op hol käännettiin ranskaksi elokuussa. Sen tarina on peräisin dekkarisarjan osasta, joka alun perin ilmestyi 1939. Luin koko kirjasarjan joskus 14-15 -vuotiaana. Valitsin tämän kirjan albumin perustaksi, koska se oli niistä toteuttamiskelpoisin, sarjakuvaksi sopivin. Annoin sankarille uuden nimen kirjailijan mukaan, koska kirjailija-Havankin käyttämä kieli on vanhahtavaa, mahtipontista. Annoin nämä äänenpainot

Viikinkisaagoihin perustuva ja mm. Frans G. Bengtssonin Orm Punainen-romaanista innoituksensa ammentava Jomsvikingerne on ehtinyt kuudenteen osaansa. Kuvan albumi pohjautuu löyhästi Bengtssonin kirjan jaksoon, jossa Orm tuo Harald Sinihampaalle suuren kellon joulun ajan lahjaksi.

ole ehkä moneen sivuun. Sellaiseen ei ole varaa sarjakuvassa. Sarjakuva on elokuvan tapaan visuaalinen media, siihen on lisättävä jotain jota on hauska katsoa, tarinan on edettävä tapahtumien kautta.

Toisen albumin tarina on kokonaan uusi, käytin lähtökohtana vain paria elementtiä, jotka poimin kirjoista.

sankarilleni. Puhekuplien teksti on toki aivan uutta, mutta käytin niissä samaa tyyliä, pastissinomaisesti. Onnistuin mielestäni hyvin, mutta osa nuoremmista lukijoista oudoksui sitä. Se oli siis ehkä minun puoleltani tehty virhe. Joten toiseen osaan muutin tyyliä hieman. Vähensin mahtipontisuutta, mutta jätin Havankin persoonaan tiettyä särmää. Hän saattoi sanoa vaikka esimerkiksi jostain asiasta, ”yhtä hyödyllinen kuin morsiuussviitti nunnaluostarissa”.

Valitsin tämän kirjan lähtökohdaksi ensiksikin koska se miellytti minua ja toiseksi koska sen tapahtumapaikka oli aito Cagnes sur Mer’n kylä Nizzan lähellä. Oli hauskaa kuljeskella siellä ympäriinsä kameran kanssa etsien sopivia kuvia ruutuihin.

Eri media vaatii erilaisen lähestymistavan ja siksi tarina oli kirjoitettava uusiksi toisella tavalla. Romaaneissa on aina paljon puhetta ja vain vähän visuaalista puolta. Varsinaista toimintaa, liikettä ei

Voitko kertoa jotain näkemistäni Asterix-sivuista, jotka ovat sinun tekemiäsi, Daan. Mihin tarkoitukseen ne on tehty? Ymmärtääkseni jossain vaiheessa suunniteltiin Asterix-sarjakuvalehteä? Se oli joskus 1970-luvulla?

Jippes: Ei, se oli suunnilleen 1981. Goscinnyhan oli jo kuollut ja muistaakseni ajatuksena oli pitää sarjaa hengissä. Idea tuli varmaankin kustantajalta tai managerilta. Uderzolta meni tavattoman kauan uuden albumin tekemiseen ja pelättiin, että ihmisten kiinnostus Asterixia kohtaan vähenesi, jos he joutuvat odottamaan uutta albumia pari vuotta tai kauemminkin. Joten tarvittin jotain mikä pitäisi Asterixin ihmisten mielissä ja elossa. Ajateltiin että kuukausittainen lehti toimisi sellaisena. Siihen

Jippesin uusimman sarjakuvan päähenkilö on hollantilaisen dekkarin vanha nimi. Poliisitarkastaja Havank, ”leskien ja orpojen turva, sanataituri ja etsivä vailla vertaa”. Sarja on toteutettu ihastuttavan retrohenkisesti franquinilaiseen 1950-luvun lopun tyyliin.

Daan Jippes pähkinänkuoressa

S: Amsterdam, Hollanti 1945

Ura: Geïllustreerde Pers, AD hollantilainen Donald Duck. 1980-luvun alussa Yhdysvaltoihin. Disney studio, Dreamworks, Amblin, Warner. Hollantiin takaisin 1990-luvun lopulla, Aku Ankkaa ja Havank (2006).

Sarjoja: Hipper (1967), Bernard Voorzichtig: Twee voor thee (1972); Aku Ankka; Mikki Hiiri; Jan, Jans en kinderen. Storyboardaja ja hahmosuunnittelua mm. elokuvaan "The Prince and the Pauper", "Lion King" ja "Aladdin"

Palkinto Stripschapprijs 2001 elämäntyöstä.

Comic House agentuurin Portfolio os:
www.comichouse.nl/en/illustration/2d/jippes/

Havank 1 Hoofden op hol ilmestyy ensi syksynä suomeksi Apollo-kustannukselta.

tarvittiin tietysti käsikirjoittajia ja piirtäjiä. Minulta pyydettiin muutamaa sivua kokeeksi, kun olin USA:ssa. Näkemäsi kaksi näytesivua on tehty Lo Hartog van Bandan käsikirjoitukseen. Hän oli Marten Toonderin studion kirjoittajia. Sivut lähetettiin Brysseliin, eikä niistä sen koommin kuultu, eikä mitään Asterix-nimikkoleh-teäkään siis syntynyt.

Milton: Etkö sinä tehnyt jotain Niilo Pielistäkin, mutta oliko ne tehty vain johonkin promootiotarkoitukseen?

Jippes: Tein tosiaankin Fraquinin Pielistä vuonna 1984, sain työn Hollannin postilta. Se oli Pielistarina, jossa oli noin 12 ruutua. Franquin oli luon-

nostellut ruudut mahdollottoman pieneen kokoon, mutta hämmentävän tarkasti. Mutta sitten hän jätti työn kesken. Asiaa hoitanut mainostoimisto koitti löytää tilalle sopivaa korvaavaa piirtäjää, ja tätä kysyttiin lopulta minulta. Olin silloin vielä Amerikassa ja saavuini piirtämään puuttuvat ruudut elokuussa 1984 kun vierailin Hollannissa sarjakuvafestivaaleilla. Minun oli keksittävä tarinan loppu, viimeiset kaksi ruutua. Kun se oli tehty matkustin Brysseliin tapaamaan Franquinia. Näytin hänelle, mitä olin saanut aikaiseksi. Hän oli tyytyväinen, luullakseni. Signeerasim-

me molemmat valmiin työn ja vietimme sitten läheisessä ravintolassa miellyttävän iltapäivän. Siinä se.

Sekä Jippes että Milton ovat tämänhetkiseen työ- ja elämäntilanteeseensa tyytyväisiä, molemmat saavat tehdä mieleistään työtä, vaikka kumpikin hieman valittelee sarjakuvien pudonneita lukijamääriä. Heidän mukaansa perinteisen sarjakuvan rinnalle on tullut uusia, etenkin nuorempien lukijoiden ajankäytöstä ja taskurahoista kilpailevia viihteenmuotoja. Tietokonepelit ja manga muunmuassa saavat kuulla moitteita, muttei suinkaan pahantahtoissa mielessä. Ainahan kaikki vanhetessa tuntuu menevän huonompaan suuntaan kuin ennen, naureskelevat molemmat huvittuneesti.

- Meillä vanhoilla pieruilla on nämä omat jutut, kuitaa Jippes vielä.

Freddy Milton pähkinänkuoressa

S: Viborg, Tanska 1948

Ura: Kuvaamataidon opettajan tutkinto, sarjakuvien käännös- ja tekstaustöitä mm. Semic Press, Interpresse, Arboris vuodesta 1974, Gimle-sarjakuvastudion perustajajäsen (1980), Carl Barks & Co fanilehden perustaja (1974), kymmenien sarjakuva-albumeiden tekijä 1970-luvulta alkaen.

Sarjoja: Sanomalehtisarja Zenith (1972), Williams Verden 2 albumia, Dekalog over Janteloven 11 albumia, Musebogen (K.H. Whiten pohjalta) 4 albumia, Familjen Gnuff (suom: Lohikäärmeperhe Puff) 16 albumia, Nakke Nakuttaja 4 albumia (suom.), Jomsvikingerne 6 albumia, ym.

Palkinnot: Tegneseriepris 1975, Grand'Arca Lucca 1987, Kulttuuriministeriön aloittepalkinto 1987

Freddy Miltonin kotisivut
<http://www.freddymilton.dk>

